

Landskap: Småland Upptecknat av: F. Andersson
Härad: Bohusläns län Adress: Tristad.
Socken: Vissens Berättat av: Algot Brunn
Uppteckningsår: 1936. Född år 1874 i St. Nikults by.

Uppteckningen rör

Byorganisationen i
Stora Nikults by
i Vissens socken.

I Stora Anshults by (som är i
Lilla Anshults by), som omfattar
den hela hamnen, har sedan
långliga tider tillbakä funnits
en byordning. Den är fort-
farande mycket livaktig.

Byhandlingar från början av
1800-talet finnes bevarade. Huga
skiftet ägde rum 1808. Från den
tiden hövslammes bykartan.

De gamla handlingarna (lik-
som även de, som tillkommit
senare, och de som tillkommit
förarens liksom bykartan i en
Lida, som kallas bylida (se
foto). Dessa förarens hos by-

menningar.

För dyftande av byns gemensamma angelägenheter höllas s. k. bystämmor.

Före och stämman i bystämman hade endast hemmanägare / inke borgare och ärendetorser /. Kvinnorna fingo och få givetvis ej delta i stämman.

Den Hanses råde i hällen bystämma regelbundet. Men intima stämman kunde sammankallas vid behov, när som helst.

Bystämman sammankallades med kumma (se foto), som

kallas "bytrumma". Denna för-
vänder liksom byliden hos
byrummen. Det är också den-
nes skyldighet, att den 14
mars (och före uttima stäm-
ma) omkring byn och trumma
för sig på detta sätt kalla
byn till "fjortonde mars-
stämma". Det är föreskrivet
vissa "gater", som trumma
ska gå. Men trummar, så
att det låter som: "Gubba kom
Gubba kom, Gubba kom, kom,
kom."

I vissa fall t. ex. vid snöskott-
ning kunde mannen i byn sam-
manhålla även genom bukbe-
del.

som här beslades byklubba
efter "hamnare geck" skul-
le hamnaregerna samlas hos
byrannen. Någon annan sam-
lingsplats fanns inte.

Bystämman ordförande
var byrannen. Byrannen
försattes i allmänhet efter
tur. Men hade någon köpt en
gård inom byn, var han själv-
skriven byman året därpå. 7-
bland kunde det hända, att
flera sådana köp hade ägt
rum på ett år. Då blev de
nya hamnaregerna bymän i
tur och ordning. Sedan övergick
skyldigheten på den, som på

Tingsst till inle varit byman.

o. o. o.

Bymannens skyldigheter voro
att sammankalla bystämman,
att handla byns räkenskaper och
att ställa till med ett belag
efter bystämman. Han inne-
hade sitt ämbete i ett år,
från den 14 mars till den 14 mars
nästa år.

Den sista leger under sitt
år som byman d. o. o. den 14 de
mars sammankallade denne by-
stämman. På ögle ombytte så
byman var. Efter belaget fick
den nye bymannen ta hand om
bylåden och bystämman.

Bynämnden har inte haft något yttre tecken på sin världighet.

På bystämmans förhandla-
des en utmark på 380 tunn-
land, vilken låg i närheten
av Tribo station, på fjärdings-
väg från byn. Dess ursprungli-
ga namn var Glale mark.

Inkomster och utgifter av
denna utmark granskas. Ev.
inkomster delas efter kom-
muntal. För några år sedan ha-
de byn sålt skog och tomtar
från utmärken, och då blev
utdelningen 2000 kr. pr.
tunnland.

På denna utmark har
bygdens gemensamt bete. "Häka"
släpptes dit gemensamt första
dagen i "fjärde veke" (fjärde
veckan) det vill säga i bör-
jan på juni. Då hade man
kunna må se! Likaså när
man slog den gemensamma äng-
en på utmarken. —

— "Veke-räkninga" är mycket
allmän i bygden, sedan min sages-
man. Man börjar med "13de veke"
till den 6 april och räknar se-
dan beklänges mot sommaren.

Fortsärande räknar man sig
i bygden mycket efter gamla
sedes och märken. D. när man

- 8 -
5056

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skell så olika slags säd. och dyl.
"Rätta tia ä!"

Hornveke — 9de veke

Potatiorveke — 7de veke

Kornveke — 4de veke

Välses behandlades på by-
stämman snöskotering. för
chef för den säsågs en s. k.
plozfynde. I byn skulle skotta
ända från till Rydatorps by.

Det hände och händes till
ofta att man röstar i bystäm-
man. Byns handuppräckning.

Man skrev protokoll.

Bystämman har sällig gjort
fjänt som lovstol.

Några lekter el. tärningar i
samband med byotänman
finns inte. Endast klotet.

Bonnansamma fisken, ler-
tey och sandtey finns.

Isstycken har aldrig äts
gemensamt.

Under hela byn finns bara
en toypis, som skötes om
utmarken.

Någon brandväkt var inte
anordnad inom byn.

Gästgärdsgästen skulle så
att gästen få hjälpen var
sin hilla. När det gäller
"gästgärdsgästen, får var och
en hilla sin sida.

- 10 -
5056

10
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Var och en i byn har sin
"bit" väg att underhålla.

Förärgönderna ska enl. lag
vara 3 elvar. Den lagen har
emellertid aldrig tillämpats.

En någon skulle flytta
till byn, hämtades han av
några stycken män från byn
och bjöds på teser - "flotte-
talar"

"Prenya Källagäre" var
Aron Ahlströms bys traditio-
nella lekplats. Där samlades
man särskilt på Valborgsmäs-
soafton och antände ett
våldigt bål. Där dansades och
sjöngs - Majstäng förekom -

mer ej i bygden. Någon lek-
sluga fanns el. fanns inte
i byn. Men då och då sam-
las man på någon lög och
frädes lansen till handkla-
ver och löner.

Det var mycket vanligt
att man länmade bistånd
att varandra inom byn. På
den arbetshjälp kallades el.
"hörselars" (när någon skulle
bygga hus), slättergille, "byte-
gille".

Till ett "bytegille" in-
bjöds "gälboa" d. v. s. grannar-
na. När böjafse vid d-ti-
den på morgonen. - Den som

Äldre "basta" kallades "baste-
känning". Denne väckte fram
"hörs" till den som bröt i
"basteskjulet" (en utbyggnad
på bastans ena gavel). Efter
bytningsen lades hörs på
bänk igen en stund. Sen
kommer funkennera och
de skaklades. Det pröta-
des och skojades. De och de
avbröt man arbetet för
att få sig något till äta.

De som bytlegillan var
vanliga för rubr. 25 så se-
des. Men de försvann.

I Småge finns en basta,
som används för att per så se-

den.

Mitt mältades rekora i bo-
torra.

I byn finns en sten, som
ofta har blivit som fortfa-
rande bli främst för lyft-
ningsföretag. Det är inte alla
som "tar" den. Den väger ant.
ungefär 227 kg. Stenen kallas
"Kampahäv"

Vid endags-
lyoningen har man björk
till buden hem.

Tram på tvärlinjen går
byn myllans ut, och huggen en
sätt stor björk, som sedan
den till buden hem. Under

Det man der sitter en man på
björken, och spelar dragspel.

Vid framkomsten till
buddens grid häller främan-
nen för laget ett litet bel.
och sedan bjuds hela sällska-
pet in på kaffe af. Cyl. In-
nan man går, hugger man som
der björken till ved.

Skulle man inte bli in-
bjuden, der björken upp på
"broa" (farslagtron), och där lä-
ter man den ligga.

Denna sed är mycket van-
lig i byn och förekommer vid
många andragingsbyggnad, som
sker.

Bytrumman
i St. Anshults by.

- 15 -
5056

15
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

*Byglada i
St. Rikshuset by.
öppna.*

-16-
5056

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!

Byglida i
St. Anhalts
by.
Stängd.

-12-
5056

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

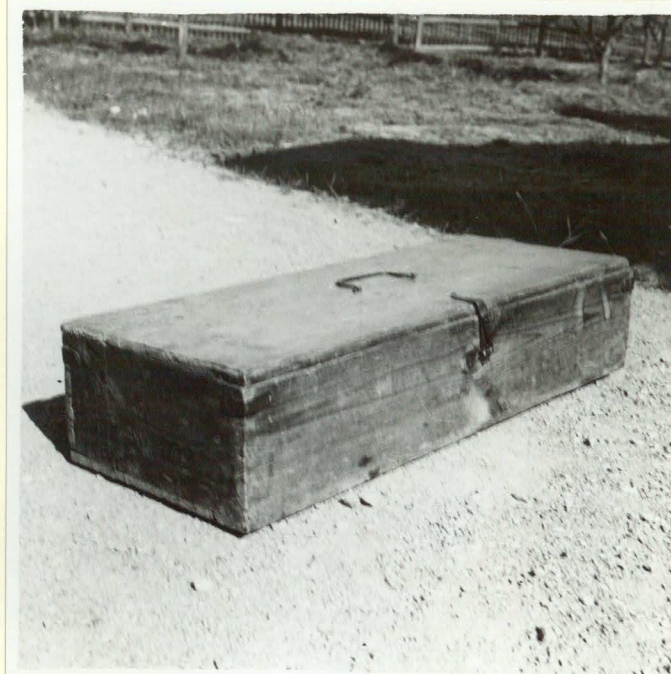

Foto: F. Andersson.

Skriv endast på denna sida!